

Miljöredovisning i svenska kommuner

Environment reporting in swedish municipals

Seminariearbete i Redovisning,

Våren 2004

Marie Johansson, 811022

Jeanette Mattsson Broberg,

810128

Handledare: Eva Johansson

Högskolan Trollhättan-Uddevalla

Institutionen för Arbete, Ekonomi & Hälsa

1. INLEDNING	1
1.1 BAKGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION.....	1
1.3 HISTORIK.....	2
1.4 ALLMÄNT OM MILJÖREDOVISNING	3
1.5 SYFTE.....	4
2. METOD	5
2.1 KUNSKAPSANSPRÅK	5
2.1.1 <i>Hermeneutik</i>	5
2.1.2 <i>Kvalitativ och kvantitativ metod</i>	6
2.1.3 <i>Primära och sekundära källor</i>	6
2.2 GENOMFÖRANDE.....	7
2.3 <i>Bortfallshantering</i>	8
3. TEORI	9
3.1 INLEDNING	9
3.2 INSTITUTIONELL TEORI	9
3.3 VARFÖR MILJÖREDOVISA?.....	11
3.4 VARFÖR INTE MILJÖREDOVISA?.....	12
3.5 TOLKNINGSMODELL	13
4. EMPIRI	15
4.1 INLEDNING	15
4.2 SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTUNDERSÖKNINGARNA.....	15
4.3 SAMMANSTÄLLNING AV INTERVJUER	18
5. ANALYS	21
5.1 ÅTERKOPPLING TILL TOLKNINGSMODELL.....	21
5.2 SAMMANKOPPLING AV INSTITUTIONELL TEORI OCH EMPIRI.....	21
5.3 TOLKNING AV VARFÖR/VARFÖR INTE MILJÖREDOVISNING GÖRS	23
6. SLUTSATS	24
7. DISKUSSION	26
8. FORTSATTA STUDIER	28
LITTERATURLISTA	30
BILAGA 1 - INTERVJUFRÅGOR	32

Sammanfattning

Datum:	2004-03-12
Nivå:	C-uppsats i företagsekonomi med inriktning mot redovisning, 10 poäng.
Författare:	Marie Johansson Jeanette Mattsson Broberg
Handledare:	Eva Johansson
Titel:	Miljöredovisning i svenska kommuner Environment reporting in swedish municipals
Problem:	Varför görs miljöredovisning i svenska kommuner trots att det inte finns några tvingande regler.
Syfte:	Syftet är att kartlägga varför svenska kommuner miljöredovisar. Vi vill samtidigt studera vilka intressenter kommunerna vänder sig till med sin miljöredovisning.
Genomförande:	Uppsatsen är en kartläggning över svenska kommuners miljöredovisning, som är grundad på intervjuer, enkäter och existerande litteratur.
Resultat:	Genom att tillämpa institutionell teori på våra intervju- och enkätsvar får vi resultatet att svenska kommuner följer efter varandra och skapar beteendemönster när de miljöredovisar. Vi presenterar sedan två modeller, som förklarar varför miljöredovisning görs eller inte görs. Dessa har vi sedan analyserat och bearbetat för att komma fram till svaret på vår forskningsfråga. Slutsatsen är att miljöredovisning är ett merjobb som kräver stora resurser. Samtidigt innebär det en nyttofunktion för de kommuner, vilka utvecklar miljöredovisningen kontinuerligt.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Under vår ekonomiutbildning hade vi en föreläsning med miljöredovisning vilket väckte vår nyfikenhet inom detta område, och ledde till att vi började skriva denna uppsats.

Miljö är ett ämne som har kommit att bli alltmer diskuterat i media och bland allmänheten. Samhället har kommit till insikt om att miljön måste bevaras för att kommande generationer ska kunna leva på jorden. För att kunna bevara en hållbar miljö måste vi ta ansvar för de förändringar och den skada som görs. I och med att samhällets miljömedvetande ökar så ökar också trycket på alla typer av organisationer att redogöra för sin miljöpåverkan (Pettersson & Earl, 1998).

Syftet med miljöredovisning är att hålla allmänheten underrättad om en organisations miljöprestanda, miljöpolicy, miljömål och deras sätt att arbeta inom miljöområdet (Almgren, Grankvist & Midenstam, 1996).

1.2 Problemdiskussion

Allt fler kommuner har idag någon form av offentlig miljöredovisning. Frågan är varför kommuner som inte har några tvingande lagar på att miljöredovisa ändå gör denna sammanställning. Problem kan uppstå om kommuner lägger resurser på miljöredovisning utan att de får något mervärde av redovisningen. Kommuner har oftast knappa resurser och då gäller det att se om miljöredovisningen gagnar dem eller bara blir en växande utgift. Samtidigt kan det likaväl bli problem ifall om kommuner inte vågar undersöka vad miljöredovisning skapar för positiva effekter för just dem utan bara låter bli.

Nedan i vår forskningsfråga använder vi begreppet nytta, vilket syftar på om kommunerna har en ekonomisk eller icke-ekonomisk nytta med att miljöredovisa.

Med ekonomisk nytta syftar vi på positiva följder i monetär form, t.ex. besparingar. Den icke-ekonomiska nyttan skapar också positiva effekter men ej i monetär form utan visar sig i t.ex. ökad medvetenhet och miljöengagemang.

Är miljöredovisning till ekonomisk eller icke-ekonomisk nytta för svenska kommuner?

1.3 Historik

Det var under 1960-talet, som den svenska miljödebatten startade med diskussion om att jordens långsiktiga överlevnad var hotad. Boken "Tyst Vår" av Rachel Carson publicerades 1962 och blev en väckarklocka för debatten. Carson varnade i sin bok för den giftspridning som genom kemikalier drabbar människor och natur och på det sättet hotar vår civilisation. I dagspress, radio och TV förde forskare och beslutsfattare en miljödebatten främst rörande kvicksilvrets inverkan på djur- och växtliv. Flera miljögrupper växte fram i slutet av 1960-talet och i början på 1970-talet och debatten kom under 1970-talet att övergå till energi- och kärnkraftsfrågor. Debatten utvecklades vidare i början av 1980-talet till att människans påverkan av ekosystemet blivit mer intensiv och mer utbredd och 1981 bildades ett särskilt miljöparti. Aktioner från miljögrupper så som Greenpeace mot företag uppmärksammades mycket i massmedia, vilket har påverkat hela det svenska näringslivet och allmänheten. Under 1990-talet engagerade sig även företagsledare i den allmänna debatten över de miljöhot, som fanns och de började se möjligheter till att själva bidra till ett samhälle med större miljöansvar (Schwartz, 1997).

Miljöredovisningens historia börjar i slutet av 60-talet och i början av 70-talet med forskning i ämnet. 1987 kom Brundtlandrapporten vilken ledde till att debatten om miljöredovisning satte igång på allvar. Efter detta utkom de första böckerna inom ämnet och företagen började tänka ur miljösynpunkt (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Bruntlandkommissionen introducerade begreppet hållbar utveckling och under FN: s miljö och utvecklingskonferens i Rio de Janeiro 1992 resonerade över 100 länder om vägen till en hållbar utveckling (Almgren, Grankvist & Midenstam, 1996). Enligt Bruntlandkommissionen innebär begreppet "en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att

tillfredsställa sina behov” (Programberedningen Kommunerna och miljön 1996, s.14). Under konferensen antogs handlingsprogrammet Agenda 21 och deltagarna enades om att alla länder borde ta fram nationella strategier för att kunna arbeta för en hållbar utveckling (Almgren, Grankvist & Midenstam, 1996).

De svensk storföretagen startade med att arbeta fram sin egen miljöpolicy och de första publicerades i början av 90-talet samtidigt som det syntes en markant ökning av miljörapportering (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Från början var det de stora kommunerna som redovisade miljöinformation samt de stora företagen i näringslivet. Det finns dock en stor skillnad mellan företagen och kommunerna då kommunerna inte är tvingade enligt lag. Företagen däremot har en lag hängande över sig och är mer rädda för en negativ debatt i media. Orsakerna till att just de stora kommunerna startade med detta arbete tros bero på att större kommuner oftast har bättre ekonomi och mer resurser att satsa på denna slags utveckling. Dessutom ligger de stora kommunerna framför allt i södra och mellersta Sverige i närheten av storstäderna där invånarna vid denna tidpunkt var mer miljömedvetna.

En annan sak som vi skulle kunna tro bidrog till att miljöarbetet startades upp var de olika politiska partiernas majoritet i kommunerna, men så var inte fallet eftersom politikerna då hade samma miljömål (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

1.4 Allmänt om miljöredovisning

Miljöinformation lämnas ibland i företagets årsredovisning eller i en fristående miljöredovisning (Flening, 1999). Redovisningens gränser expanderas hela tiden och det börjar bli mer och mer modernt att mäta och rapportera ”mjuk data”. Med mjuk data avses data som brukar vara svår att greppa om. Detta innebär att det uppstår en ny redovisning där ”hård” information efterfrågas inom områden som är mjuka till exempel miljö (Bergström, 1998).

Miljökostnader och investeringar kan vara mycket svåra att mäta eftersom det kan uppstå problem med att särskilja dessa från övriga kostnader och investeringar.

Miljöinvesteringar är också oftast över ett mycket längre tidsperspektiv än vanliga investeringar (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Den miljöinformation som skall redovisas i förvaltningsberättelsen skall bland annat ha finansiell relevans, ta upp väsentliga miljöfrågor och förnyelse av tillstånd (Flening, 1999). De företag som inte arbetar med miljöhänsyn anser ofta att nödvändiga miljöinsatser blir kostnader och en ”börda”. När företag istället satsar på miljön upplevs kostnaderna mer som en investering för framtiden (Bergström, 1998).

Ett av miljöredovisningens syften är ansvar det vill säga att företaget visar för sina intressenter att företaget har skött sig lagligt, etiskt och förtroendefullt. Ett annat syfte är att vara en resultatberättelse för ägare och företagsledning eller ett styrmedel för ledning och personal. Dessa syften finns även i redovisning i allmänhet (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Olika synvinklar på varför ett företag tar hänsyn till miljön kan exempelvis vara; regleringar, krav från kunder, kontrollera kostnader, politiska skäl för att få ut högre pris eller helt enkelt för att företaget har dåligt samvete (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998). Miljöarbete kan göra ett företag attraktivt, bygga ett varumärke och vara en drivkraft för tillväxt (Flening, 1999).

1.5 Syfte

Vårt syfte är att lämna empiriskt bidrag över varför kommuner gör miljöredovisningar, för att de ser det som exempelvis tvång eller som en slags investering. Vi vill också kartlägga vilka intressenter man vänder sig till.

2. Metod

2.1 Kunskapsanspråk

Vårt metodavsnitt inleds med ett stycke om hermeneutik för att förklara hur vi kommer att bearbeta och tolka den information vi får fram. Sedan förklarar vi skillnaden mellan kvantitativ och kvalitativ metod vid insamling av fakta.

Intervjusvar är primära källor samtidigt som böcker och rapporter är sekundära.

Eftersom vi arbetar med båda dessa verktyg har vi i det tredje metodstycket valt att kort förklara innebörden i dessa tillsammans med ett avsnitt om validitet.

Vårt tillvägagångssätt för att nå svaret på vår forskningsfråga beskrivs i nästkommande stycke, vilket vi kallar genomförande. Sist i metoden nämns vilket bortfall vi haft i vår enkätundersökning och troliga orsaker till varför detta bortfall uppstått.

2.1.1 Hermeneutik

Det finns i huvudsak två synsätt från vilka man ser på forskning. Den ena kallas positivism och den andra hermeneutik (Wallén, 1996). Hermeneutiken handlar om att förstå och tolka, vilket vi kommer att försöka göra i vår studie. Meningen förstås ibland endast när den sätts i samband med helheten (Alvesson & Sköldberg, 1994). Det tolkas texter, symboler, handlingar och upplevelser. En tolkning innebär oftast att en person försöker tyda vad som ligger bakom en text eller ett handlande (Wallén, 1996). Alla har från början en viss kunskap så kallad förförståelse. Vi utgår från våra förkunskaper som består av vetenskap om att miljöredovisning är en relativt ny företeelse som har många områden att utveckla. Samtidigt vet vi att kommuner och företag i Sverige allt mer inriktar sig på att visa vilka miljöåtgärder de vidtar för att skapa en positiv bild av dem själva. Genom att läsa in oss på ämnet bygger vi vidare på vår förförståelse och kan tolka vår nya kunskap. Detta tillvägagångssätt leder i sin tur till att vi får en ny förståelse som vi kan bygga vidare på (Eriksson, 1999).

2.1.2 Kvalitativ och kvantitativ metod

Det finns två olika sätt att samla in fakta på, kvalitativ och kvantitativ metod. Både kvalitativ och kvantitativ metod har använts för att få svar på vår forskningsfråga.

När den kvantitativa metoden används samlas det in fakta och sedan studeras relationer mellan olika fakta, för att försöka få fram slutsatser. Det används siffror för att försöka mäta relationer (Bell, 2000). De vanligaste sätten att använda kvantitativa metoden är genom experimentella studier och surveyundersökningar men det finns också tre andra former. Den första innebär att det görs en analys av tidigare insamlat material, den andra går ut på att göra strukturerade observationer och i den tredje görs en innehållsanalys där budskap analyseras (Bryman, 1997).

Vid tillämpandet av den kvalitativa metoden läggs fokus på hur människor upplever saker och ting. Kvantitativ metod är mer inriktad på statistik medan den kvalitativa metoden vill nå mer insikt (Bell, 2000). Den kvalitativa metoden kopplas ofta samman med observationer och ostrukturerade djupintervjuer samtidigt som den bygger på ett antal grundantaganden om hur verkligheten bäst studeras (Bryman, 1997). Eftersom vi kommer att kartlägga miljöredovisning, dess syfte och omfattning ur olika kommuners perspektiv kommer vi främst att arbeta utifrån den kvalitativa metoden.

2.1.3 Primära och sekundära källor

Källor kan delas upp i primära och sekundära källor. De primära källorna är sådana som uppkommer under arbetets gång, till exempel sammanträdesprotokoll, lagar, patent och intervjuer. Muntliga svar är alltid primära. Under arbetets gång har det uppstått primära källor i form av svar på våra enkätundersökningar och intervjuer, som vi har sammanställt i både text och siffror.

En sekundär källa är däremot en tolkning utav något som redan har hänt exempelvis en historiebok. Här används bearbetat, utvalt och omorganiserat material (Bell, 2000). Vi har även använt oss av sekundära källor i form av tidigare skrivna rapporter och böcker.

För att uppnå validitet måste vi tänka på att mäta det vi avser mäta och inte till exempel mäta skostorleken när tröjstorleken efterfrågas. Det mått som används här är validitet (giltighet). ”Det är ett mått på om en viss fråga mäter eller beskriver det man

vill att den ska mäta eller beskriva”. Vi bedömer att validiteten är hög för de mer ingående intervjuerna eftersom risken för missförstånd minskar, ansikte mot ansikte. Risken för lägre validitet ökar vid enkätundersökningen som e-postades ut när chansen att förklara tvetydiga frågor är svår. Vi har försökt att säkra validiteten i arbetet genom att inte ställa värdeladdade eller irrelevanta frågor.

Det finns två olika typer av validitet: inre (intern) och yttre (extern). Inre validitet innebär trovärdighet. Här beskrivs förförståelsen, datainsamlingen, urval och analysprocessen noggrant och detaljerat (Eriksson, 1999). Faktorer som måste tas hänsyn till för att skapa trovärdighet är vilken typ av frågor som ställs, vilken grad av kontroll och slutresultat som eftersträvas (Merriam, 1994).

Yttre validitet innebär överförbarhet eller tillämpning. Här bedömer man resultatet genom att fråga sig vad av resultatet som kan tillämpas (Eriksson, 1999).

2.2 Genomförande

Vi har använt oss av existerande litteratur, tidskrifter och databaser för att nå vår information. Samtidigt skickade vi ut enkäter till Sveriges kommuner för att få ytterligare information.

Två kommuner i Västra Götalands län valdes ut och kontaktades av oss för en ingående intervju med ett tjugotal frågor. Vi valde här att intervjua tre personer på Uddevalla kommun och två personer från Trollhättans kommun eftersom vi har bäst kontakter här. På Uddevalla kommun intervjuade vi en ekonomichef, en miljösamordnare och en redovisningsansvarig. Hos Trollhättans kommun tog vi kontakt med en ekonom och en Agenda 21 samordnare.

Samtidigt gjorde vi en enkätundersökning via e-post med ett mindre antal frågor till 55 kommuner i hela Sverige med över 10 000 invånare. Detta främst för att kunna få ut mer övergripande resultat.

Vi har valt att vända oss mot svenska kommuner för att de har ungefär samma verksamhet, mål och riktlinjer.

Ett problem med svaren har varit att få ut enkäterna och intervjuerna till rätt personer. Eftersom det är både miljö- och ekonomifrågor har det antagligen varit svårt att hitta en passande faktautlämnare.

2.3 Bortfallshantering

Vi är väl medvetna om att denna tid då vi skriver uppsatsen är en mycket stressig tid för ekonomerna i kommunerna då de håller på att sammanställa årsredovisningen. Detta tycks inte ha hindrat så många av de kommuner vi valt ut till att besvara våra frågor, vilket vi är väldigt tacksamma för. Utav de 55 kommuner vi skickat enkätfrågor till har 46 besvarat våra frågor, alltså förekommer det ett visst bortfall, som trots påminnelse inte har svarat.

Vi har inte gjort en bortfallsanalys men vi anser att orsakerna till varför de inte har svarat kan vara ointresse för ämnet, dåligt med tid på grund av årsavstämningar, okunskap om vårt ämne och för komplicerade frågor från vår sida.

3. Teori

3.1 Inledning

Först kommer vi att se på institutionell teori eftersom vi funnit att denna teori passar in på vår empiri. Det finns inga lagar för om eller hur kommuner skall miljöredovisa och därför anser vi att det uppkommit en viss samordning och styrning hos dem som ändå miljöredovisar. Detta tar Brunsson & Jacobsson (1998) upp på ett mycket bra sätt i sin bok, därför har vi valt att arbeta främst utifrån den.

I vårt sökande efter varför kommuner miljöredovisar övergår vi till att behandla Svante Beckmans 4N- typologi. Denna modell beskriver på ett överskådligt sätt orsakerna till varför organisationer miljöredovisar.

Eftersom inte alla kommuner miljöredovisar tar vi sist upp fyra orsaker till varför de valt att inte göra detta. Kunnsande och vilja bestämmer enligt Bergström, Catasús & Ljungdahl (1998) om man miljöredovisar eller ej. Dessa orsaker är lätta och konkreta att förstå och tolka vilket gjort att vi valt dem.

3.2 Institutionell teori

Institutionell teori utgår från ett perspektiv där verkligheten ses som socialt konstruerad. Teorin innebär att organisationer föds och växer in i ett befintligt beteendemönster som de tas för givet att tillhöra.

Omgivningen konstruerar här aktörernas sätt att uppleva och värdera världen (Czarniawska & Sevón, 1996).

Schwartz (1997) beskriver utifrån DiMaggio och Powells teori hur organisationer, som ägnar sig åt samma slags verksamhet eller har ett beroende av varandra kan avgränsas i organisationsfält. Ett organisationsfält kan till exempel bestå utav leverantörer, kunder, myndigheter och politiker, som på något vis samverkar eller är relevanta för varandra. I detta organisationsfält reagerar organisationer på en omvärld bestående av andra organisationer, som i sin tur reagerar på ytterligare organisationers reaktioner till sin omvärld. Det blir därför organisationerna själva

som skapar de värderingar och regler som tas för givna och som påverkar organisationers handlande (Schwartz, 1997).

Detta handlingsmönster som framkommer allteftersom organisationen byggs berättigas i normer och värderingar och blir efter ett tag en självklarhet att följa. I ett senare skede funderar organisationen inte ens över vad som är bäst i vissa situationer utan följer bara mönstret (Brunsson & Jacobsson, 1998).

Det har talats om Institutioner och Institutionell reglering där ordet institutionell syftar på föreställningar, regler och beteendemönster. Intresset för hur organisationer anpassar sig till sådana institutioner har varit stort. En del inom Institutionell reglering är standardisering och med det menas en speciell typ av regel, en vanlig och mycket viktig sådan. Brunsson och Jacobsson (1998) menar att en central form för styrning och samordning i samhället är standardisering. För att förklara standarder lite bättre ska vi definiera tre olika slags regler: direktiv, normer och standarder. Direktiv är tvingande regler som ofta är bundna till någon slags sanktion för att andra skall ändra på vissa handlingar. För att kunna utfärda ett direktiv och få andra att följa detta måste upphovsmannen ha stor auktoritet eller makt.

Motiveringen till direktiv är vanligen att de ligger i andras intressen eller allmänt intresse. Direktiv och standarder är oftast nedskrivna, vilket inte behövs för normer. Normer är regler vi följer utan att reflektera över och ses som självklara av både de som utför normen och de som ser normen utföras så länge båda är från samma kultur. Normer har ingen bestämd avsändare som direktiv utan upplevs att alltid ha funnits. Denna slags regel är tvingande på så sätt att det är svårt att bryta mot den, men frivillig genom att vi verkar göra den med egen vilja.

Standarder liknar direktiv och skiljer sig från normer när det gäller tydlig upphovsman och att de är explicita. Standarder skiljer sig också från direktiv genom att de är frivilliga i sin utformning utan sanktioner knutna till sig, men kan ändå vara mer eller mindre tvingande att använda. Denna slags regel är ett slags råd och kan gälla vad som helst. Om standarder följs beror på om mottagaren finner det i sitt intresse att göra så och inte på grund av om utfärdaren har stor auktoritet. Normer, direktiv och standarder kan ibland gälla för samma saker till exempel är det både direktiv och norm att inte stjäla eller norm och standard att hälsa på andra människor. En standard kan övergå till att bli en norm. Detta går till på så sätt att organisationer gör på samma vis som andra för att exempelvis spara resurser. På så sätt förs

metoden vidare och utvecklas till en standard när tillräckligt många organisationer har börjat använda den. När sen organisationer upplever ett tvång att följa denna standard har den utvecklats till att bli en norm (Brunsson & Jacobsson, 1998).

Inom den institutionella teorin talas det också om institutionell isomorfism, det vill säga att organisationer härmar varandra och avbildar sig på andra organisationer som de finner mer framgångsrika och legitima än dem själva. Det finns tre olika former av isomorfism den tvingande, den härmande och den normativa. Den tvingande innebär att politiker och andra myndigheter i en organisations omgivning ställer krav och tvingar genom till exempel miljölagstiftningen att andra organisationer med en viss verksamhet måste byta rengöringsanläggning eller ta fram nya reningstekniker. Den andra formen innebär att organisationer härmar andra organisationer för att de är osäkra på sina egna mål och hur omgivningen skall uppfatta dessa. Normativ isomorfism innebär att yrkesgrupper tenderar att göra likadant oberoende var de jobbar på grund av samma utbildning och gemensamt nätverk med egna normer (Schwartz, 1997).

Handlingsmönster bedöms när denna teori följs som väldigt viktigt för att nå sina mål och värderingar och organisationen kan ses som lite dum och annorlunda ifall den bryter mot det givna beteendet. Organisationen påverkas här av omvärldens förväntningar men samtidigt kan starka organisationer givetvis påverka mönstret och förändra det (Johansson, 2002).

3.3 Varför miljöredovisa?

Den institutionella teorin tar övergripande upp bakomliggande motiv till hur och varför kommuner miljöredovisar. För att komma djupare i svaret på denna frågeställning går vi vidare i detta stycke till att ta upp Svante Beckmans så kallade 4N-typologi. Detta är en modell över varför vi gör som vi gör och kan även användas på miljöredovisningen för att se varför den görs. Enligt Beckman finns det fyra motiv till allt vi gör. Vi handlar utifrån:

- det nöje som aktiviteten innebär

- den nytta som handlingen ger/åstadkommer
- de normer organisationer tror sig vara tvungna att följa
- det som nöden kräver

Motiven delas vidare in beroende på om de påverkas internt eller externt i en organisation och även efter om de har egenvärde eller konsekvenser. Nöje och nytta kommer inifrån företaget som exempelvis återfinns i ett företags affärsidé medan nöd och norm kommer utifrån företaget i form av till exempel någon intressents krav. Det finns ett egenvärde i motiven nöje och norm som nästan är självskrivna eftersom organisationen gärna gör det som är roligt, eller talar om kompetens som en viktig faktor i kunskapsföretag. Motiven nöd och nytta vilar på konsekvenser det vill säga att organisationen håller reda på reskontraredovisningen för att faktureringen skall rulla på eller att lagen följs för att undvika sanktioner och fängelse. Allt detta åskådliggörs i modellen nedan (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Interna motiv

Nöje	Nytta
Norm	Nöd

Externa motiv

3.4 Varför inte miljöredovisa?

Utifrån tidigare stycke om varför miljöredovisning görs vill vi nu visa på motsatsen. Organisationers orsaker till att inte miljöredovisa kan kategoriseras utifrån kunskande (det vill säga att besitta kunskap i ämnet) och vilja (att avdela resurser). Detta resonemang resulterar i fyra orsaker:

- Fallhöjdsrädsla
- Varför ta risken
- På jakt efter kunskap
- Affärerna först

Fallhöjdsrädsla innebär att en organisation har både kunskapen och viljan som krävs men att den kanske inte helt är miljöanpassad. Ett företag vill självklart inte se dåligt ut och därför kan de välja att undvika att miljöredovisa tills hela organisationen kan redovisas utan negativa effekter från intressenter (Bergström, Catasús & Ljungdahl, 1998).

Varför ta risken innebär att organisationen har kunskapen men inte viljan i organisationen (Ibid).

Den tredje orsaken kallas På jakt efter kunskap och innebär att organisationen har viljan men ingen kunskap. Det kan vara komplicerat att hitta folk som besitter det kunnande som behövs för just ens egen verksamhet, speciellt om efterfrågan är stor (Ibid).

Affärerna först är den fjärde orsaken och organisationen har varken kunnandet eller viljan. Akuta problem eller åtgärder dyker upp och miljöredovisning får då stiga åt sidan (Ibid).

3.5 Tolkningsmodell

Vi har valt att visa hur teorierna förmår förklarar varför svenska kommuner miljöredovisar i en tolkningsmodell.

Plus:

- Härmande isomorfism innebär att organisationer härmar varandra och har andra organisationer som förebilder. Detta ger en förklaring till varför

flertalet av våra kommuner miljöredovisar på grund av att de känner sig utpekade och pressade till att inte vara sämre än någon annan.

- 4N- typologin är en tydlig modell som lätt kan tolkas och analyseras. Genom att placera kommunerna i en av de fyra rutorna får vi en förklaring till varför de valt att miljöredovisa utifrån interna och externa motiv.

Minus:

- Det är svårt att läsa ut varför man miljöredovisar ur den institutionella teorin då normer, värderingar och regler skapas och tolkas olika från person till person.
- De fyra orsaker som tas upp till varför en organisation inte miljöredovisar tar inte hänsyn till efterfrågan av miljöredovisning från både allmänheten och politikerna eller eventuella lagkrav. Detta gör att förklaringen till varför man inte miljöredovisar missar viktiga aspekter och gör svaren mer begränsade.

4. Empiri

4.1 Inledning

Först sammanställde vi en enkätundersökning med ett fåtal frågor som vi skickade ut via e-post till 55 kommuner. Dessa frågor var enkla och lättförståeliga vilket gjorde att vi inte fick ut några djupa, ingående och längre svar. För att göra vår studie bättre kände vi samtidigt att vi behövde få fram mer bakgrundsfakta som vi saknade efter enkätundersökningen. Därför bestämde vi oss för att också göra två mer djupgående personliga intervjuer för att komplettera och vidareutveckla frågorna.

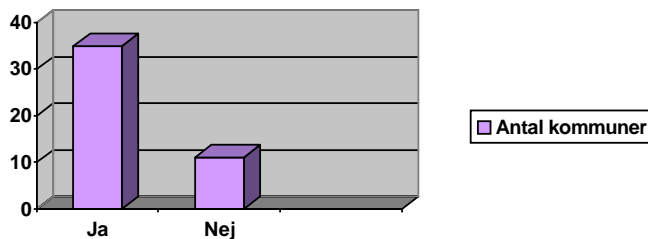
4.2 Sammanställning av enkätundersökningarna

Av våra 55 enkätkommuner har 46 svarat och resten är bortfall. Nedan följer våra enkätfrågor med tillhörande svar.

1/Vad har Ni för befattning/ yrke?

De personer som svarat på enkäterna har till största del varit ekonomichefer, ekologer, Agenda 21 samordnare, controller och projektledare. Miljöstrateger, miljöinspektörer, näringslivsutvecklare och miljökoordinatorer har även deltagit.

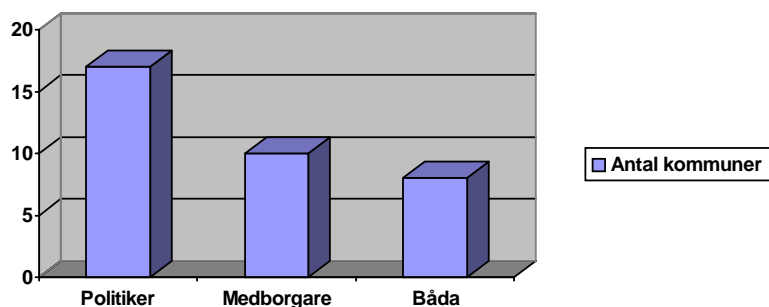
2/Görs det en miljöredovisning i Er kommun? (Om nej hoppa till fråga 6)

Elva stycken av våra 46 enkätsvar ansåg sig inte ha någon form av miljöredovisning, dock gör flera separata miljöbokslut. En av de tillfrågade kommunerna har gjort miljöredovisning förut men svarar: ”I år kommer vi istället för miljöredovisning att arbeta med att ta fram lokala miljömål”.

3/Vilka intressenter gör Ni i första hand Er miljöredovisning för?

På frågan till vilka intressenter man främst vänder sig har majoriteten svarat politiker. Flera anser sig också ha medborgare som sina huvudintressenter. Åtta stycken kommuner tycker att medborgarna och politikerna är lika betydelsefulla intressenter. En av våra kommuner svarar: ”Intressenterna är våra politiker som har miljöredovisningen som underlag för beslut, men finns även för alla som vill veta något om kommunens miljö tillstånd”.

4/Hur mycket tid (h) lägger Ni på Er miljöredovisning?

Hur mycket tid som läggs på miljöredovisning har varit väldigt svårt för de flesta av våra enkätkommuner att beräkna. Informationen samlas in och bearbetas oftast av ett flertal personer på ett flertal förvaltningar. Uppskattningsvis läggs det ned allt från två veckor till tre månaders heltidsarbete per år mycket beroende på vad miljöredovisningen innehåller och vilket övrigt miljöarbete som inberäknas i tiden.

5/Anser Ni Er miljöredovisning vara en investering eller en kostnad?

Majoriteten (74 %) anser miljöarbetet vara en investering.

Ett flertal av de kommuner vi skickat enkäter till ser miljöredovisning som en investering varav många poängterar att den är på lång eller väldigt lång sikt. Miljöredovisningen förväntas inte ge avkastning direkt utan snarare öka miljömedvetandet både hos personalen och hos medborgarna samtidigt som miljön förbättras och följs upp i hela verksamheten. Förvaltningarna inom kommunerna sporras normalt av varandras arbete vilket också gör att arbetet hela tiden kan utvecklas.

En kommunanställd säger att miljöredovisning är: ”En investering där man redovisar sitt arbete för att se vart de satsade pengarna tagit vägen och hur mycket som skall läggas nästkommande år”.

En av ekonomicheferna svarar att det naturligtvis är en kostnad i reella tal för tryckning och arbetet men betraktat som ett pedagogiskt instrument också en investering i framtiden.

En minoritet av våra enkätkommuner anser miljöredovisning vara en kostnad men en har svarat klart och tydligt på denna fråga; ”Jag anser det vara en kostnad för man får inte ut något av den, ger inget tillbaks utan är bara en papperstiger”. En av kommunerna svarar också ”Miljöredovisning ingår i driftkostnaderna, ingen investering eftersom det inte finns någon avskrivningstid”.

Det kostar att producera en miljöredovisning och arbetet är ofta väldigt styrt. Miljöförstöringar kostar somliga kommuner väldigt mycket pengar vilket leder till att de därför vill visa upp detta för medborgarna genom miljöredovisning för att de skall

få förståelse för vart pengarna tar vägen. En kommun som nyss startat med miljöredovisning anser det i nuläget vara en kostnad men som förhoppningsvis kommer utvecklas till mål vilka kommer leda till besparingar.

6/Varför har Ni valt att inte göra en miljöredovisning?

Varför det inte görs en miljöredovisning i somliga av våra tillfrågade kommuner beror främst på tidsbrist, kostnad och är vanligtvis en prioriteringsfråga. I en av kommunerna har frågan inte diskuterats medan en annan kommun inte kan se mervärdet i förhållande till de resurser som behövs läggas ned. Ett svar är också: ”Något tryck från den politiska ledningen för att göra en sådan redovisning saknas”.

7/Är miljöredovisning något Ni tror kommer att införas i Er organisation i framtiden?

Av de kommuner som valt att inte göra miljöredovisning svarar åtskilliga att det troligen kommer att införas i framtiden. En redovisningsansvarig säger: ”Vår kommun kommer endast att ta in detta om det blir praxis, andra ekonomer finner det vara ett svårt jobb att införa då det inte finns några mallar eller pilotfall att gå efter”.

4.3 Sammanställning av intervjuer

Under arbetets gång har vi intervjuat två kommuner lite grundligare. Dessa är Trollhättans stad och Uddevalla kommun.

Miljöarbetet i Trollhättans stad startade upp i och med konferensen i Rio de Janeiro 1992. Deras politiker utarbetade 1993/1994 en plan för Agenda 21 och anställde en Agenda 21-samordnare. År 1995 började de marknadsföra sig som en miljömedveten kommun och utformade egna miljölogotyps. Sedan tog politikerna fram en miljöpolicy.

Uddevalla kommuns miljöarbete började lite senare, 1995, när politikerna där antog en miljöpolicy om att de skulle utse miljöansvariga i nämnder och styrelser, upprätta miljöprogram och redovisa miljöarbetet i årsredovisningen för 1995. Detta slutade med en förklaring i årsredovisningen på att Uddevalla kommun inte

hann ta fram den information som behövdes. Till 1996 års årsredovisning hade de däremot lyckats arbeta fram en sida.

Uddevalla började miljöredovisa dels på grund av att Trollhättan låg långt fram och Uddevalla kommun försökte följa efter, dels var debatten om miljö aktuell vid den här tiden.

De första åren 1995-98 hade Trollhättan fristående böcker för miljöarbetet som de idag har slutat med, troligen på grund av att det tog sådan tid att sammanställa all information. Böckerna fungerade som en slags marknadsföring för kommunen men idag använder sig Trollhättans kommun utav annonsering i tidningar. Samtidigt skickas det ut en miljöalmanacka för att nå ut till medborgarna och göra dem medvetna om vad som faktiskt görs för naturen där de bor. Det var inte förrän senare som Trollhättan började miljöredovisa i sina årsredovisningar. De största intressenterna till Trollhättans miljöredovisning upplevs vara andra kommuner som vill ha något att jämföra sig med, politiker som vill se vart pengarna har gått och så informationssökande som vill ha allmän eller specifik kännedom.

Även i Uddevalla är det framför allt politikerna, som upplevs som de största intressenterna till miljöredovisningen. Övriga intressenter är banker, företag och kreditinstitut. För att nå ut till medborgarna använder också Uddevalla sig av specialtryck så som källsorteringshäften och annonser i tidningar över hur de har lyckats med sopsorteringen.

Idag jobbar Trollhättans stad utifrån en Mål- och Resursplan (MRP), som är riktlinjer från politikerna. Planen bestämmer vad som ska tas upp i miljöredovisningen och styrs helt av politikerna.

Båda kommunerna jobbar efter miljöledningssystem, Trollhättan efter ISO 14001 (International Organization for Standardization) och Uddevalla efter EMAS (Environmental Management and Auditing Scheme). Trollhättan har inget mål att certifiera sig, som helhet men de har på detta sätt gemensamma riktlinjer att arbeta efter. Uddevalla utarbetade 2003 en ny miljöpolicy och de håller på att arbeta in miljömål i sitt styrkort för att till slut få en EMAS-certifiering i hela kommunen.

Trollhättan tar upp informationen i förvaltningsberättelsen och Socialomsorgs förvaltningen gör en alldeles egen miljöredovisning.

För närvarande är det två personer som jobbar med miljöredovisningen i Trollhättans stad förutom folk ute på förvaltningar, nämnder och bland politiker som plockar fram information. I Uddevalla gör man ett avsnitt som kallas "Miljö och Välfärd" i sin årsredovisning. Där de tar upp miljömål, verktyg för att nå sina mål, vad varje förvaltning kan vara bra på och vilka nyckeltal de ska följa upp och redovisa. Det är sju personer som jobbar med att sammanställa informationen till miljöredovisningen.

Riksdagen har fastställt 15 nationella miljömål som Sveriges kommuner skall omarbeta till egna lokala mål. Trollhättans stad har tagit beslutet att omvandla dessa mål till egna lokala miljömål inom 2004-2006. De ligger redan långt fram inom detta område då Trollhättan är den enda organisationen inom kommunens geografiska område som använder grön el. Även Uddevalla har i sin miljöpolicy som mål att omvandla de nationella miljömålen till lokala mål.

Trollhättan ser miljöredovisning som ett tvång från politikerna men är både en investering och en kostnad från deras synvinkel. I Uddevalla ses det som en investering på lång sikt.

Båda kommunerna mäter nyckeltal antingen i ord eller i procent och inte i monetära mått. De särredovisar inte miljökostnad respektive intäkt och det blir därför svårt att fånga upp några konkreta siffror.

En röst inom Uddevalla kommun upplever miljöredovisning som ett tvång med en viss nyttofunktion, medan en annan ser det som nöd och lite nytta. "Vi hade klarat oss utan också", var en synpunkt men eftersom det har blivit en slags praxis ser det dåligt ut mot omvärlden om vi inte redovisar vårt miljöarbete. I Trollhättan bedöms det istället som stor nytta och ett nöje när folk får se vad de jobbar med och får respons och blir sporrade att jobba vidare.

5. Analys

I detta avsnitt görs först en kort återkoppling till vår tolkningsmodell i stycke 3.5. Sedan sammankopplas empiri med de tre teoridelarna: Institutionell teori, Varför miljöredovisa? och Varför inte miljöredovisa?.

5.1 Återkoppling till tolkningsmodell

I vår plus och minusmodell i stycke 3.5 tar vi upp positivt och negativa punkter över hur våra teorier klarar av att förklara varför kommuner miljöredovisar.

Teorin med orsakerna till varför organisationer inte miljöredovisar tycker vi är väldigt intressant eftersom flera av våra enkätsvar visar på att de inte miljöredovisar. Den visar dock på vissa brister som framkommer i vår tolkningsmodell i stycke 3.5. Härmande isomorfism tillämpas då vi kunnat se att kommuner härmar och tar användning av andra kommuners miljöredovisningar för att skapa sin egen. Samtidigt känner de sig ofta pressade att inte vara sämre än andra, som vi påvisar i vår tolkningsmodell.

5.2 Sammankoppling av Institutionell teori och empiri

När kommunerna började bearbeta och arbeta fram sina första miljöredovisningar tittade de på andra kommuner och företag samtidigt som de lyssnade till politikerna. Enligt Brunsson och Jacobsson (1998) påverkas organisationer av regler och föreställningar som finns i vårt samhälle. Detta finns det tydliga bevis på när det gäller miljöredovisning. Kommunerna vill inte komma efter eller känna sig utanför i miljöarbetet utan tillämpar miljöredovisning till viss del för att andra gör det. Omgivningen konstruerade här delvis kommunernas sätt att uppleva och fastställa värdet av miljöredovisningen.

Våra intervjuer visar också på att kommunerna gör miljöredovisningen för att det förväntas av dem. När trycket från samhället blir tillräckligt stort så börjar

organisationer att miljöredovisa och föregångarna skapar regler och beteendemönster det vill säga arbetar fram de första standarderna. Organisationerna följde helt enkelt efter varandra och så skapades den praxis eller norm som finns idag. En norm är en etablerad standard, vilket Uddevalla kommun upplever att miljöredovisning är. Detta stämmer bra in på vår teori om standardisering det vill säga att har en standard funnits tillräckligt länge blir den allmänt accepterad och övergår till att bli en norm. Detta visar på att kommunerna flitigt följer det handlingsmönster som förväntas av dem och inte skiljer sig från mängden. Vi kan knyta dessa resultat till den teori som kallas institutionalisering.

Vi tolkar det som att allt fler av våra kommuner som gjort miljöredovisning en längre tid gärna faller in under vår teoriaspekt. De gör miljöredovisningen år efter år och tar fram aktuell fakta som fylls på i de gamla mallarna. Kommunerna tillämpar oftast en mall eller ett så kallat mönster som de arbetar efter för att söka, sammanställa och redovisa miljöinformation. Detta har utvecklats till att bli en norm vilken hela organisationen följer och ses idag som en självklarhet utan att ifrågasättas. De som inte tillämpar miljöredovisning och som svarat att de inte heller tänkt införa detta i sina kommuner klarar sig utan att följa ett visst beteendemönster. Detta är troligtvis beroende på att de är starka organisationer som klarar av att förändra mönstret.

DiMaggio's och Powell's teori om organisationsfält går också att tillämpa här. De svenska kommunerna bildar ett eget organisationsfält, som går att avgränsa ned till mindre grupper. Uddevalla kommun och Trollhättans stad är ett sådant mindre organisationsfält, eftersom de har samma slags verksamhet och till exempel samarbetar med sopsorteringen. Ett organisationsfält som kan påverka svenska kommuners handlande är politiker och internationella kommissioner. Politikerna sätter upp vissa tvingande regler och ramar som kommunerna måste hålla sig till inom miljöarbetet både gällande innehåll och resursmässigt. Dessa direktiv tas fram för att främja både politikernas och hela allmänhetens intresse för en hållbar miljö.

Vi tror och upplever det som att svenska kommuners handlande är härmande isomorfism, eftersom de inte från början har haft några gemensamma riktlinjer. De

har inte vetat hur de ska handla och har därför tittat på varandras arbete för att gå vidare med sitt eget. Uddevalla är ett exempel på detta, de pratade med Trollhättan och gick igenom hur de hade arbetat innan de själva satte igång med sitt arbete.

5.3 Tolkning av varför/varför inte miljöredovisning görs

Uddevalla kommun upplever miljöredovisning både som norm och nytta men kan även tänka sig att den görs lite för att det är nödvändigt.

Uddevalla kommun befinner sig alltså i 4N- typologin mellan de externa och interna motiven. Trollhättan å andra sidan har enbart interna motiv eftersom de känner att de får gehör på sitt arbete.

Några av de punkter över varför man inte miljöredovisar stämmer bra in på de svar vi fått från kommuner som inte miljöredovisar. De som inte har resurser och tid i kombination med andra prioriteringar, faller under punkten Affärerna först.

Kommunen som svarade att de inte ens diskuterat att införa miljöredovisning kan kategoriseras till Varför ta risken, det finns helt enkelt ingen vilja att genomföra redovisningen.

6. Slutsats

Miljöredovisning upplever vi som både en kostnad och en investering. En kostnad är det eftersom det krävs resurser i form av arbetstid, material och tryckkostnad, men i början kostar allt i någon form av resurser. Samtidigt uppkommer en investering eftersom kommunerna måste se långsiktigt på vad dagens kostnader genererar i framtiden, även om det kanske inte kommer tillbaka i pengaform. Miljöredovisning är dessutom en kostnad för kommunerna om det ändå bara är politikerna som den görs för, men det blir en investering för medborgarna och kommande generationer på lång sikt. Vi tror att det ger mer feedback att redovisa för medborgarna än för politikerna, eftersom politikernas beslut upplevs mer som ett tvång.

Miljöarbetet är en bra sak för miljön; att källsortera, minska bilkörning och spara energi är konkreta saker som gör vår miljö bättre, men hur många av dessa mål som kommunerna ställer upp genomförs eller går överhuvudtaget att genomföra. Personligen kan det ibland kännas lite som att vissa av kommunerna tävlar om vem som skall ställa upp bäst miljömål och marknadsföra sitt miljöarbete bäst istället för att verkligen göra något konkret.

Miljöredovisning är ett merjobb enligt oss. Denna slutsats drar vi eftersom vi upplever miljöarbetet som ett dubbelarbete för kommunerna när de först gör en sammanställning för politikerna och sedan en annan slags redovisning för medborgarna. Arbetet borde kunna underlättas genom en gemensam redovisning, vilket självklart inte är lika lätt att genomföra i praktiken.

Trots detta tycker vi att miljöredovisning är till icke-ekonomisk nytta i de kommuner där man fortsätter att utveckla sitt miljöarbete. Genom att redogöra för sitt miljöarbete så måste kommunerna också hela tiden redovisa något nytt och på så sätt tvingar de sig själva att utvecklas. Även i de kommuner som bara ser det som en kostnad och endast gör det som måste göras uppstår det en viss icke-ekonomisk nytta, eftersom de faktiskt gör något slags miljöarbete annars skulle de inte ha något att redovisa. Sen finns det de kommuner som har ett miljöarbete, men som inte vill lägga resurser på att miljöredovisa, kanske på grund av att de inte vet hur de skall värdera eller redovisa på ett bra sätt. Dessa kommuner tror vi också har lättare för att

stanna upp i sitt miljöarbete om de inte måste redovisa offentligt vad de har åstadkommit.

Vi kan konstatera att vår forskningsfråga går att diskutera mycket mer. För att ändå ta en ståndpunkt drar vi slutsatsen att miljöredovisning i årsredovisningen är en resursförbrukning för svenska kommuner. Miljöredovisning innehar en icke-ekonomisk nytta men resurserna borde kunna fördelas på ett bättre sätt och användas till en gemensam rapport, som når ut till alla intressenter.

7. Diskussion

Vi har hittills presenterat teori, empiri och analyserat dessa. För att få fram våra egna åsikter i denna rapport kommer vi nu att diskutera empirin utifrån dessa. Syftet med detta stycke är att återkoppla till empirin genom att vi diskuterar kring den ekonomiska och icke-ekonomiska nyttan med miljöredovisning.

Efter att ha gått igenom resultaten från vår enkätundersökning kan vi med en viss förvåning konstatera att många kommuner lagt ned tid på att svara på enkäterna både snabbt och noggrant.

Utifrån empirin ser vi att Uddevalla har olika åsikter över varför man miljöredovisar, vilket vi tycker borde göra det svårt att jobba mot ett gemensamt mål. De olika meningsskiljaktigheterna kan bero på vilken arbetsuppgift man har i organisationen. En person som enbart jobbar med miljön ser nog lättare de positiva effekterna än en person som har mer ekonomisk synvinkel, för visst kostar kravmärkt mat och grön el extra. Det är i dagens läge inte billigt att jobba för miljöns bästa men när det väl kommer till kritan gör vi det faktiskt för oss själva och kommande generationer, för miljön påverkar människans levnad.

Kommuner vilka anser miljöredovisning vara rena kostnader och pappersarbete upplever vi vara organisationer som aldrig arbetat i någon större utsträckning med miljön och inte riktigt kan svara på vad de egentligen får ut av en välgjord miljöredovisning. På sätt och vis har dock dessa kommuner en stor poäng då kostnader och resurser som läggs på miljöredovisning lätt överstiger den ekonomiska nyttan, speciellt på kort sikt. De kommuner som valt att inte göra en miljöredovisning trots att många andra gör det och det är modernt, kan enligt oss göra en besparing om kommunerna inte anser sig få ut något av det.

Vi anser att många av kommunerna gör miljöredovisning för att deras omgivning och politiker kräver detta, utan att först kolla upp ifall det finns någon lönsamhet med arbetet. Detta syns tydligt då majoriteten av kommunerna valt att införa

miljöredovisning efter påtryckning av politiker samtidigt som de även ser dessa som sina största intressenter.

Eftersom de flesta kommuner har miljöredovisning tycker vi det är konstigt att en av de tillfrågade kommunerna inte ens diskuterat att införa det. Det gör att vi börjar undra om den kommunen inte behöver göra detta överhuvudtaget och vad det är för skillnad på denna kommun i förhållande till alla andra? De kommuner som svarat att dom inte miljöredovisar visar inga tecken på oro för att hamna efter i miljöutvecklingen. De ser detta som en besparing och väljer istället att lägga resurserna på annat.

Efter att ha tolkat alla våra svar upplever vi det som att miljöredovisningen främst görs för politikerna. Deras uppföljning och granskning av miljöredovisningen är kanske inte så stor som den borde vara i förhållande till hur mycket resurser som läggs ned. För att nå ut till medborgarna använder kommunerna sig istället utav exempelvis reklamblad, annonser och almanackor vilket vi tror är ett bra sätt att fånga upp intresset bland allmänheten. Det är troligtvis inte många kommuninvånare som läser miljöredovisningen men som sagt så visar våra svar på att den inte heller görs för dem i första hand.

Att tänka miljövänligt och göra miljöredovisning har varit en väldigt stor trend inom både kommuner och företag de sista åren. Kanske känner sig kommunerna tvingade att visa en bra bild av sig och sitt miljöarbete samt göra som sina närliggande kommuner för att inte skapa en sämre bild utåt sett gentemot de andra kommunerna i Sverige.

Nu är det så många som arbetar för och med miljön att det inte längre anses som något speciellt om en organisation gör detta. För några år sedan var det mer modernt att miljöredovisa medan det nu inte ger lika mycket uppmärksamhet från allmänheten. I dagens läge finns det hos vissa kommuner inte tillräckligt med resurser, kunskap och anställda för att kunna utveckla miljöarbetet längre utan kommunerna prioriterar andra saker som är mer aktuella just nu. Detta anser vi märks då vissa kommuner inte lyckas upprätthålla den kvalité och det försprång inom miljöarbetet som tidigare funnits.

8. Fortsatta studier

I dagens läge är det inte alls lika stort fokus på miljöredovisning som för några år sedan. Miljöredovisningsarbetet har utifrån det vi fått fram i vår studie stagnerat lite. Många organisationer övergår alltmer till att göra Hållbarhetsredovisningar för att kunna se den positiva och negativa inverkan de har på samhället och miljön. Detta betyder att man utöver att redovisa miljöarbetet tar upp sina sociala och finansiella frågor (http://www.natlikan.net/mb/miljoarb/redovisning/start/mr_info.asp).

Ett problem som uppstått under tiden vi arbetat med uppsatsen är litteraturmaterialet. Vi har upptäckt att det finns oändligt mycket böcker över miljöämnet i helhet, men betydligt mindre som tar upp miljöarbetet ur en ekonomisk aspekt. Ämnet har ganska kort historia och därför har kanske inte allt som finns inom ämnet hunnit dokumenterats. Ämnet håller också hela tiden på att omstruktureras och moderniseras vilket leder till att det inte finns så mycket aktuell forskning att tillgå.

En intressant frågeställning som vi på grund av tid och omfattning inte valt att fördjupa oss i är huruvida politikerna läser, följer upp och tar del av den information som främst tas fram för dem. Om så inte är fallet kan vi ifrågasätta den icke-ekonomiska nyttan med miljöredovisning och om kommunerna inte borde ändra uppfattning om sina intressenter. Troligare är nog att politikerna använder den som ett uppslagsverk och läser utvalda delar allt eftersom de blir aktuella. Kommunerna skulle i så fall även kunna fundera över att göra en gemensam sammanställning som når både politiker och övriga intressenter. Detta borde leda till minskad resursåtgång samtidigt som förståelsen och intresset ökar hos kommunens alla invånare och intressenter.

För att underlätta jämförelsen mellan olika kommuners miljöredovisningar skulle kommunerna tillsammans kunna arbeta fram en mall med gemensamma riktlinjer för miljöredovisning. Detta skulle dessutom kunna underlätta för de kommuner som inte har kunskapen att starta upp med miljöredovisning på egen hand. En ytterligare

fördel är att när mallen sedan finns och följs borde resursförbrukningen minska eftersom kommunerna inte behöver arbeta fram egna riktlinjer och system.

Litteraturlista

Almgren, Richard, Grankvist, Gunnar, & Midenstam, Margareta (1996). *Miljörevision*. Stockholm: Förlags AB Industrilitteratur.

Alvesson, Mats & Sköldberg, Kaj (1994). *Tolkning och reflektion*. Lund: Studentlitteratur.

Bell, Judith. (2000). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Sören (1998). *Hur går det? Introduktion till naturekonomisk företagsanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Sören, Catasús, Bino & Ljungdahl, Fredrik (1998). *Miljöredovisning*. Malmö: Liber ekonomi.

Brunsson, Nils & Jacobsson, Bengt (1998). *Standardisering*. Stockholm: Nerenius & Santérus Förlag

Bryman, Allan (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur

Czarniawska, Barbara, Sevon, Guje, (red)(1996) *Translating Organizational Change*. Berlin: Walter de Gruyter.

Eriksson, Lars Torsten (1999), *Att utreda forska och rapportera*. Malmö: Liber Ekonomi.

Flening, Birgit (1999). *Årsredovisningslagens miljökrav*. Stockholm: Ekerlids Förlag.

Johansson, Roine (2002). *Nyinstitutionalismen inom organisationsanalys*. Lund: Studentlitteratur

Merriam, Sharan B (1994). *Fallstudier som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Pettersson, Magnus & Earl, Graham (1998). *Utlandsrapport – Strategier för finansiell miljöinformation*. Stockholm: Sveriges Tekniska Attachéer.

Programberedningen Kommunerna och miljön (1996). *Gröna nyckeltal i kommunal miljöredovisning*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.

Schwartz, Birgitta (1997). *Det miljöanpassade företaget*. Stockholm: Nerenius & Santérus förlag

Wallén, Göran (1996). *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Westermark, Christer (1999). *Miljöredovisning*. Göteborg: Tholin & Larsson.

Tillgänglig: <http://www.bibliotek.htu.se>

Tillgänglig:

http://www.natlikenet.net/mb/miljoarb/redovisning/start/mr_info.asp

Tillgänglig: Miljöbokhyllan

Bilaga 1 - Intervjufrågor

- 1/ Vad har ni för befattning/ yrke?
- 2/ Varför började ni med miljöredovisning?
- 3/ Tar ni upp miljöinformation i er årsredovisning?
 - varför
 - innehåll
- 4/ Vilka intressenter gör ni i första hand er miljöredovisning för?
- 5/ Hur mycket tid (h) lägger ni på er miljöredovisning?
- 6/ Hur många personer arbetar med miljöredovisning hos er?
- 7/ Vad använder ni er miljöredovisning till?
- 8/ Var i modellen anser ni att ni befinner er?

Interna motiv

Nöje	Nytta
Norm	Nöd

Externa motiv

Nöje- har stort intresse och gillar att hänga med i utvecklingen
Nytta- lönsam framtidssatsning där nyttan överstiger kostnaderna
Norm- alla gör det jag måste också göra det, känner sig tvungen
Nöd- måste följa lagar & förordningar, måste göra det politikerna kräver

- 9/ Politiker vart kommer de in i bilden och hur mycket styr de?
- 10/ Vad har ni för praxis / principer/ lagar när det gäller er miljöinformation och vad som skall vara med?
- 11/ Vilka tog ni hjälp av vid starten med miljöredovisning?
- 12/ Anser ni er miljöredovisning vara en investering eller kostnad?
- 13/ Hur bokför ni en miljökostnad respektive intäkt?

- 14/Använder ni några speciella nyckeltal för miljöredovisning?
- 15/ Har ni någon miljöcertifiering/ miljöledningssystem?
- 16/ Hur följer ni upp er miljöredovisning?
- 17/ Är ni lika aktiva inom miljöarbetet som vid starten?
- 18/ Tycker ni nyttan är stor i förhållande till resursförbrukningen?